

Житомирський національний агроекологічний університет

ВПЛИВ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ НА РОЗВИТОК СКОТАРСТВА

Обґрунтовано проблему мобілізації ресурсів сільськогосподарських підприємств на розвиток галузі скотарства. Приділено увагу удосконаленню податкових відносин. Побудовано структурно-функціональну модель інноваційно-інвестиційного забезпечення розвитку скотарства. Виокремлено чотири підсистеми моделі. Охарактеризовано

© Г. П. Мартинюк, М. А. Мартинюк, І. В. Шевчук

інноваційно-інвестиційне забезпечення, внутрішні чинники, зовнішні чинники та умови інноваційно-інвестиційного розвитку. Приділено увагу створенню привабливих умов для стимулювання і підтримання достатнього рівня розвитку виробництва продукції скотарства. Встановлено, що всі нерозривні зв'язки моделі визначають безперервний рух і зміну елементів загального технологічного процесу виробництва наукомісткої продукції скотарства відповідно до закону взаємодії.

Ключові слова: *інноваційно-інвестиційне забезпечення, інноваційні проекти, структурно-функціональна модель, податкова система, відродження скотарства.*

Постановка проблеми

Нині важливою умовою забезпечення ефективного розвитку сільськогосподарських підприємств є зміцнення його інноваційно-інвестиційного потенціалу, що сприятиме виробництву якісної та конкурентоспроможної продукції. Оцінка інституціональних умов формування механізму інноваційно-інвестиційного забезпечення вказує на розбалансованість і повільну адаптацію ринкових інституцій та інститутів до умов вітчизняної ринкової системи та незадовільну модифікацію старих і формування нових ринкових інститутів щодо розвитку інноваційно-інвестиційних процесів, неузгодженість їх із традиційними економічними відносинами. Саме тому удосконалення податкової системи та розвиток інституцій інноваційно-інвестиційного забезпечення відродження скотарства слід розглядати як фундаментальну проблему, розв'язання якої сприятиме ефективному функціонуванню аграрного сектора економіки, в тому числі розвитку галузі скотарства.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Концептуальні засади розвитку аграрного сектора економіки знайшли відображення у працях багатьох відомих вітчизняних економістів-аграрників, зокрема В. Андрійчука, О. Скидана, Є. Ходаківського та інших. Вивченню проблем галузі скотарства присвячено праці П. Березівського, М. Ільчука, В. Микитюка [3], С. Яців [6] та інших. Питання щодо теоретичних та практичних засад інноваційно-інвестиційного забезпечення та податкової політики стали предметом дослідження багатьох вчених-економістів, а саме, І. Бланка, О. Гудзинського, О. Дація, Д. Деми, Л. Курило, О. Єрмакова, М. Кісіля, Ю. Лупенка, Б. Погріщука, О. Шпикуляка та інших. Разом із тим, враховуючи численні дослідження науковців, питання активізації інноваційної та інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств та удосконалення податкової системи, залишаються актуальними і потребують подальшого аналізу.

Мета, об'єкт та методика дослідження

Метою даної статті є постановка проблем мобілізації ресурсів, удосконалення податкових відносин та побудова структурно-функціональної

моделі формування інноваційно-інвестиційної складової розвитку скотарства. Об'єктом дослідження є процес впливу інноваційно-інвестиційного забезпечення та податкової політики на розвиток скотарства

Теоретичною і методологічною основою дослідження є системний підхід до вивчення соціально-економічних процесів, явищ, фундаментальних положень економічної науки, раціонально обґрунтованих засад впливу інвестиційного забезпечення та стану податкової політики на розвиток скотарства. У процесі дослідження використано комплекс економічних методів, зокрема: *абстрактно-логічний* – для теоретичних узагальнень, формування висновків і пропозицій; *аналізу та синтезу* – з метою ідентифікації чинників, що впливають на процеси впливу інноваційно-інвестиційного забезпечення та податкової політики на розвиток скотарства; статистико-економічний, зокрема його прийоми – графічний та порівняння та ін.

Результати дослідження

Нинішнє фінансування витрат на фундаментальні та прикладні наукові дослідження стосовно інноваційно-інвестиційного забезпечення відродження скотарства провідними науковими установами й іншими організаціями через систему грантів для інноваційних проектів проходить через директивні методи. Разом із ними, формують державне замовлення на розробку та запровадження нововведень у галузі скотарства, закупівлю інноваційної продукції та створюється система державного ліцензування різних видів інноваційної діяльності. Чинники непрямого державного регулювання інноваційної діяльності також впливають на акумуляцію фінансування інноваційно-інвестиційного забезпечення. Визначені заходи припускають установа граничних цін на певні види інноваційної продукції, субсидування процентної ставки по кредитах при запровадженні інновацій сільськогосподарськими підприємствами та податкові заходи, що сприяють розвитку інноваційно-інвестиційної діяльності, а саме ставки по окремих податках, спеціальний режим оподаткування ПДВ, податкові пільги та канікули.

Розробка податкової системи, яка б стимулювала виробництво, особливо в умовах нестабільних грошово-кредитної та банківської систем, є складним процесом. Податкова система має стати засобом створення сприятливих умов як для вітчизняних товаровиробників, так і для іноземних інвесторів. При цьому слід враховувати, що від моменту запровадження нової податкової системи, яка б включала зниження податкового навантаження до економічного зростання, минає два-три роки.

Сучасна податкова система в Україні, попри неодноразові спроби її реформування, залишається недосконалою, оскільки не сприяє економічному зростанню, відродженню вітчизняного товаровиробника, випуску конкурентоспроможної продукції та активізації інвестиційної діяльності. Відтак, важлива роль в активізації інвестиційної діяльності засобами податкової

політики належить загальному рівню оподаткування, ставкам окремих податків, які формують обсяги прибутків господарюючих суб'єктів та рівень цін у суспільстві [4].

Сільськогосподарські підприємства мають здійснювати низку заходів щодо активізації інноваційної діяльності як необхідної умови підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції [2]. Проблему мобілізації ресурсів і оцінки потенціалу сільськогосподарських підприємств допоможе вирішити освоєння структурно-функціональної моделі формування інноваційно-інвестиційної складової відродження скотарства (рис. 1).

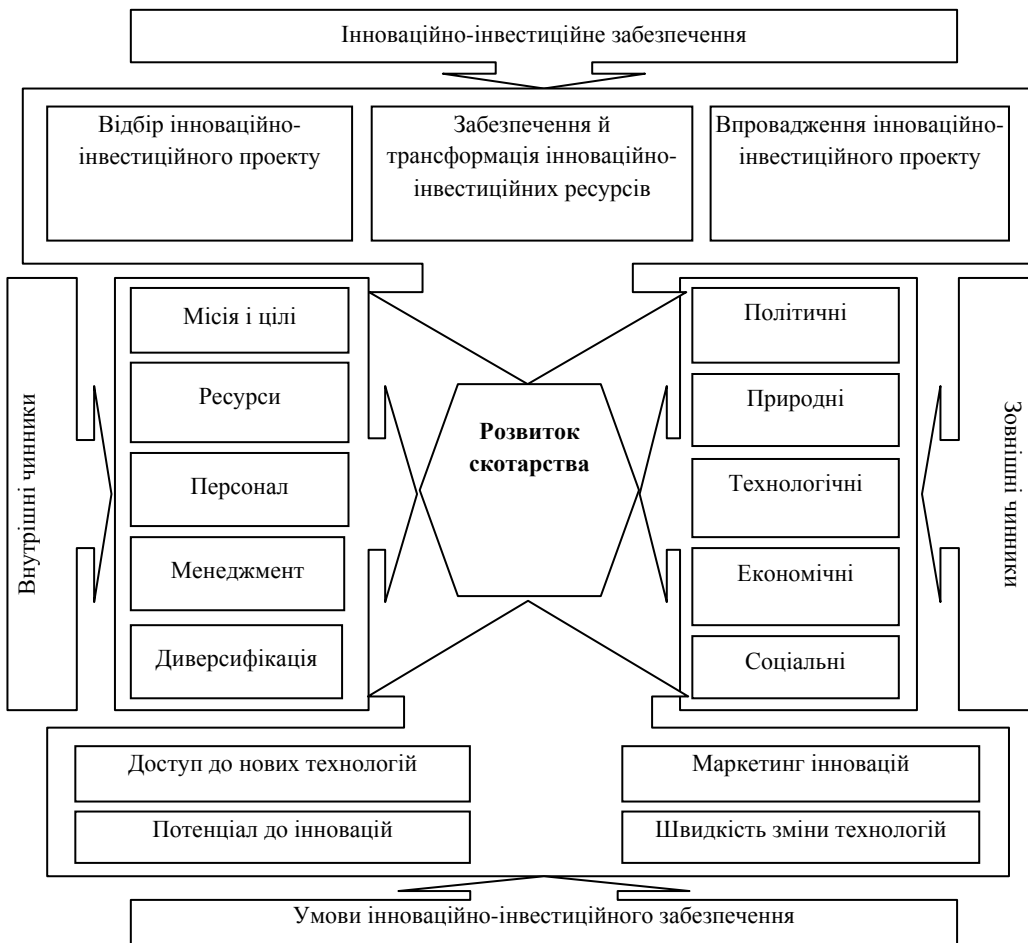

Рис. 1. Структурно-функціональна модель інноваційно-інвестиційного забезпечення розвитку скотарства

Джерело: власні дослідження.

Завдяки запропонованій моделі сільськогосподарські підприємства одержать можливість формувати інноваційно-інвестиційну стратегію відповідно до національного інноваційно-інвестиційного курсу розвитку країни в умовах модернізації всієї економіки. Вирішення завдань щодо інноваційно-інвестиційного розвитку скотарства у перспективі дозволить підприємствам удосконалити управління виробництвом і реалізацією продукції скотарства, роботу з партнерами, ведення переговорів, формування ціноутворення, організацію інноваційно-інвестиційної діяльності, моніторинг юридичної й нормативно-правової основи ведення бізнесу та подолати конкуренцію на ринку даної продукції тощо [1].

Зарубіжний і вітчизняний досвід діяльності вискоєфективних підприємницьких формувань, що працюють на ринку продукції скотарства, свідчить про високу ймовірність підвищення продуктивності тварин за рахунок ефективнішого чи додаткового кормовиробництва та як наслідок одержання прибутку. Для цього у моделі інноваційно-інвестиційного забезпечення розвитку скотарства повинно бути закладено значну кількість ефективних розробок і методичних інструментів, а саме підприємство, де започатковане освоєння цієї моделі, повинно володіти великим набором консультаційних і навчальних послуг. Все це разом забезпечить належний успіх її реалізації.

Зважаючи на недостатнє інформаційне забезпечення вітчизняних сільськогосподарських товаровиробників, модель інноваційно-інвестиційного розвитку галузі скотарства повинна ініціюватися з боку урядових структур, асоціацій виробників, спілок сільськогосподарських підприємств, регіональних об'єднань та громадських організацій.

Загалом дана модель включає чотири підсистеми: «Інноваційно-інвестиційне забезпечення», «Внутрішні чинники», «Зовнішні чинники» та «Умови інноваційно-інвестиційного забезпечення».

Підсистема «Інноваційно-інвестиційне забезпечення» охоплює процедуру відбору сільськогосподарським підприємством інноваційно-інвестиційного проекту відродження чи розвитку скотарства серед сукупності потенційно привабливих, що є на ринку інновацій. Вона націлена на формування нових і трансформацію існуючих ресурсів, з метою забезпечення необхідного капіталу, визначає умови різних методів формування ресурсів для інвестування, їх прийнятність і дозволяє приймати оптимальні рішення стосовно можливостей залучення інвестицій. В цілому підсистема спрямовується на залучення привабливих і прийнятних інновацій у сфері відродження скотарства, одержання доданої вартості від їхньої розробки і її накопичення як джерела наступних інвестицій.

Однак, слід враховувати, що підсистема «Інноваційно-інвестиційне забезпечення» функціонує ефективно лише за умови одночасної активізації інших трьох підсистем моделі.

Зокрема, підсистема «Внутрішні чинники» дає змогу адекватно оцінити потенціал підприємства для відродження скотарства, переглянути місію і цілі, відкоригувати ресурсне забезпечення, здійснити, за необхідності, диверсифікацію виробництва у напрямі формування чи розширення галузі скотарства, підібрати потрібний персонал і забезпечити якісний менеджмент. Ця складова моделі спрямовує сільськогосподарські підприємства на застосування оптимальних технологічних параметрів для перетворення залучених ресурсів у наукомістку продукцію галузі скотарства, програмовану на її якість і безпечність та максимальну ефективність за мінімальних витрат.

Крім того, ця підсистема дозволяє сформувавши оптимальне внутрішнє середовище функціонування моделі інноваційно-інвестиційного забезпечення відродження скотарства на основі створення оптимальних умов управління інноваційно-інвестиційними процесами, зумовленими формуванням інноваційно-інвестиційних бізнес-проектів із визначенням їх параметрів і результатів та обґрунтування надійності технологічного рівня виробничої бази та уникнення технологічної залежності.

Підсистема «Зовнішні чинники» зобов'язує підприємство, при освоєнні моделі інноваційно-інвестиційного розвитку, врахувати політичні, соціальні та економічні особливості держави та регіону, природні та технологічні умови господарювання підприємства, з огляду на масштаб впливу некерованих факторів. Ця підсистема дозволяє вивчити відносини між інституціями, що забезпечують ресурсами виробництво продукції скотарства і її реалізацію, а також визначити обсяг зовнішніх ресурсів, організаційні структури партнерів та клієнтів.

Разом з тим, істотний вплив на інвестиційну активність спричиняє податкова політика. Проте податкова система України характеризується, передусім, фіскальною спрямованістю, що є лейтмотивом більшості змін, які вносяться до податкового законодавства. Водночас, її регулююча функція не зорієнтована на сталі економічне зростання. Значне податкове навантаження на виробництво та недостатнє податкове навантаження за використання природних ресурсів негативно впливає на розвиток економіки. Разом з цим, нормативно-правова база оподаткування продовжує залишатися складною та нестабільною, а окремі законодавчі норми недостатньо узгоджені, інколи суперечливі, що негативно позначається на діяльності підприємницьких структур, знижує привабливість національної економіки для іноземних інвесторів [3].

У межах підсистеми «Умови інноваційно-інвестиційного забезпечення» виділено чотири складових: доступ до нових технологій, потенціал інновацій, маркетинг інновацій, швидкість зміни технологій. Цю підсистему структурно-функціональної моделі підприємство освоює після глибокої оцінки внутрішніх та зовнішніх чинників. Зокрема, формується комплексна оцінка потенціалу підприємства до інновацій у сфері відродження скотарства, враховується допустима

і необхідна для підприємства швидкість зміни технологій, а також вивчається доступ сільськогосподарського товаровиробника до інноваційних програм: їх різноманіття та можливість придбання.

При цьому, для забезпечення повноцінного функціонування усіх складових, на ринку інновацій повинен бути організований якісний маркетинг інновацій, який направлений на наступне: вивчення запитів і потреб сільськогосподарських підприємств у відродженні скотарства, формування взаємозалежних внутрішніх і зовнішніх потоків інвестицій; відпрацювання методів передачі інноваційних ресурсів наукових колективів на принципах ринкових механізмів для створення наукомісткого виробництва продукції скотарства; оцінку можливостей франчайзингових, інжинірингових структур щодо нових форм організації виробництва молока і яловичини на контрактних засадах, передачу прав на інтелектуальну власність для використання її у наукоємній сфері; сприяння організації науково-виробничих корпоративних формувань на договірних або майнових засадах з виробництва.

В цілому, структурно-функціональна модель інноваційно-інвестиційного забезпечення відродження скотарства у сільськогосподарських підприємствах передбачає створення привабливих умов для стимулювання і підтримання достатнього рівня розвитку виробництва продукції скотарства. Всі нерозривні зв'язки моделі визначають безперервний рух і зміну елементів загального технологічного процесу виробництва наукомісткої продукції скотарства відповідно до закону взаємодії. І саме за таких зв'язків один елемент технологічного процесу стимулює ріст іншого, підтримує його.

Щодо України, то в національній економіці нині досить важко ідентифікувати модель організації інноваційно-інвестиційної системи забезпечення відродження скотарства за наведеними ознаками. Проблема у тому, що поки що немає чітко визначених підходів держави до організації і регулювання інноваційно-інвестиційної діяльності у агропромислових формуваннях. Ринкові інститути сформовані частково, а зокрема науково-дослідний сегмент та сегмент комерціалізації інновацій щодо виробництва продукції скотарства знаходяться в інноваційному вакуумі.

Отже, можна констатувати, що інституціональна інноваційно-інвестиційна система забезпечення відродження скотарства в Україні, незбалансована, що заважає становленню інформаційної економіки з інноваційно-інвестиційною моделлю відродження скотарства, в якій знання виступають основним капіталом. Дисбаланс простежується як на рівні базисних (влада, власність, праця, управління), так і похідних інститутів (ціна, конкуренція, регулювання, підприємництво). Існуючі проблеми доповнюються проблемами адаптації суспільних та недосформованості правових інститутів, що разом з проблемами науки, освіти, деградацією продуктивних сил і виробничих відносин роблять інноваційно-інвестиційну модель відродження скотарства поки що недосяжною.

Запропонована схема побудови системи інноваційно-інвестиційного забезпечення відродження скотарства носить комплексний підхід, який дасть можливість тісно пов'язувати цілі, завдання та стратегію управління із засобами їх досягнення, ресурсами і кінцевими результатами, а також науково обґрунтовано формувати систему управління інноваційно-інвестиційним забезпеченням.

Застосування структурно-функціональної моделі інноваційно-інвестиційного забезпечення відродження скотарства створить умови досягнення ефекту мультиплікації доданої вартості, пов'язаного з так званою петлею взаємного посилення виробничих процесів. Саме ріст доданої вартості з одночасним ростом інвестицій у наукомістке виробництво продукції скотарства стимулюється ефективним управлінням інноваційними, матеріальними та інвестиційними потоками інноваційного процесу виробництва продукції.

Із збільшенням інвестицій у базисні нововведення (способи утримання ВРХ, зміни в раціонах, нові форми організації праці у скотарстві) розпочнеться або прискориться ріст виробництва молока і яловичини, збільшиться його ринкова частка з одночасним заміщенням застарілих технологій виробництва і реалізації, зменшенням витрат на її створення. Цей позитивний процес індексує поліпшення нововведень, залучення нових інвестицій в інноваційні проекти галузі скотарства і чергове збільшення обсягів виробництва молока і яловичини в результаті появи нової конкурентоспроможної продукції. Це дасть можливість зростання кількості робочих місць сільським територіям, поліпшення добробуту та обсягів споживання продукції скотарства.

Висновки

Отже, на основі проведеного дослідження встановлено, що, незважаючи на деяке поживлення інвестиційних процесів у 2009–2011 рр., які знайшли своє відображення у зростанні кількості введених в дію тваринницьких приміщень, фактичні обсяги інвестицій залишаються недостатніми для повноцінного забезпечення галузі реконструйованими чи новозбудованими приміщеннями та відродження галузі скотарства в сільськогосподарських підприємствах. Обґрунтовано, що діюча податкова політика характеризується, передусім, фіскальною спрямованістю та не зорієнтована на стале економічне зростання. Значне податкове навантаження на виробництво та недостатнє податкове навантаження за використання природних ресурсів негативно впливає на розвиток скотарства. Вищенаведене, певною мірою, відображає завдання системного інноваційно-інвестиційного забезпечення відродження скотарства й може слугувати методологічною базою для побудови програми інноваційно-інвестиційного забезпечення сільськогосподарських підприємств, що підвищить їх конкурентоспроможність і дасть змогу значно вдосконалити виробничу,

фінансову, науково-дослідну та інші підсистеми з використанням автоматизації інформаційних потоків виробничих процесів.

У подальших наукових дослідженнях необхідно сконцентрувати зусилля на аналізі ефективності застосування спеціального режиму оподаткування податком на додану вартість реалізації продукції скотарства.

Література

1. Мартинюк Г. П. Організаційно-економічні засади відродження скотарства в сільськогосподарських підприємствах / Г. П. Мартинюк // автореф. дис... . к.е.н. ЖНАЕУ. – 2016 – 20 с.

2. Мартинюк М. А. Інновації в сільському господарстві [Електронний ресурс] / М. А. Мартинюк, Т. М. Ратошнюк // Наука й економіка. – 2014. – Вип. 2. – С. 94–98. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nie_2014_2 16.

3. Микитюк В. М. Відродження галузі скотарства в умовах ринкових трансформацій: монографія / В. М. Микитюк / – Житомир: Вид-во «Житомирський національний агроекологічний університет» 2012. – 508 с.

4. Шевчук І. В. Вплив податкової політики на інвестиційні процеси в Україні / І. В. Шевчук // Вісник ЖНАЕУ. – 2015. – 1 (48). т. 2. – с. 160–170.

5. Шевчук І. В. Податкове регулювання інвестиційної діяльності / І. В. Шевчук // Наукові читання – 2013 Житомир: Вид-во «Житомирський національний агроекологічний університет», 2013. – т.2. – С. 152–156.

6. Яців С. Ф. Перспективи розвитку м'ясного скотарства в сільськогосподарських підприємствах регіону / С. Яців // Аграрна економіка. – 2012. – Т.5. – № 3. – с. 4.